

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
kulttuuriperintöstrategia
vuoteen 2030

Mitä nyt on, sitä on ollut ennenkin,
ja mitä vastedes on, sitäkin on ollut ennen.
Jumala tuo esiin sen, minkä aika on vienyt.
Saarn. 3:15

Johdanto

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kulttuuriperintö on yhtäältä kansallista ja yhtenäistä ja toisaalta paikallisesti omaleimaista, moniäänisten yhteisöjen perintöä. Kirkollinen kulttuuriperintö ja uskonto yhtenä kulttuurin pohjarakenteena vaikuttavat yhteiskuntamme arvoihin ja asenteisiin. Kulttuuriperintö auttaa meitä ymmärtämään itseämme, kohtaamaan muita ja kasvattaa kykyämme kulttuurienväliseen vuoropuheluun.

Kirkollisella kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan tässä strategiassa ihmisen toiminnasta syntynyttä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aineellista, henkistä, hen-

gellistä ja digitaalista perintöä. Aineelliseen kulttuuriperintöön kuuluvat kulttuuriympäristö ja maisema, kirkollinen rakennusperintö, muinaisjäännökset sekä kirkollinen esineistö ja taide. Osana näistä on lainsäädännöllä suojeltu tai muilla tavoilla määritelty arvokkaaksi. Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan kirkon elävää perintöä: henkistä ja hengellistä perinnettä, esimerkiksi kirkkomusiikkia, kirkollista tapakulttuuria ja jumalanpalveluskäytäntöjä. Kirkon aineellinen kulttuuriperintö on kirkollisen elävän perinnön välittäjä ja ilmentäjä. Digitaalinen perintö tarkoittaa sekä digitaaliseen muotoon saatettua aineellista ja aineetonta

kulttuuriperintöä että lähtökohteisesti digitaalseksi tehtyä kulttuuriperintöä.

Perustuslain mukaan vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Jokainen on osallinen kulttuuriperinnöstä ja kaikilla on siihen oikeus. Strategian yhtenä keskeisenä juonteena on osallisuuden vahvistaminen niin, että kaikkien oikeus kirkolliseen kulttuuriperintöön toteutuu ja kirkollinen kulttuuriperintö koetaan voimavarana. Tähän liittyy myös seurakuntien kiinteistöomaisuudesta luopumiset, jotka voivat olla kipeitä, yhteisöä jakavia ja repiviä prosesseja, mutta onnistuessaan niillä voidaan ratkaista yhteisön tulevaisuuden kannalta merkittäviä haasteita.

Kirkollisen kulttuuriperinnön suunnitelmallinen ylläpito ja vaaliminen perustuu ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyYTEEN. Kulttuuriperinnöstä huolehtimalla säilytetään ja luodaan kansallisesti arvokasta kulttuuriomaisuutta tuleville sukupolville ja samalla kannetaan vastuuta hengellisestä jatkuvuudesta.

Strategian tavoitteena on vahvistaa kirkollisen kulttuuriperinnön näkyvyyttä osana suomalais-ta kulttuuriperintöä, pyhyiden

kokemusta, hengellistä ja henkistä perintöä. Strategia auttaa tunnistamaan, kuinka uskonto rakentaa kulttuuria, ja mikä kirkon kulttuuriperinnön merkitys on paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Strategia luo toimintakehyksen ja -edellytykset kirkon kulttuuriperintötyölle. Strategiassa korostuu seurakuntien, yhteisöjen ja yksilöiden merkitys ja rooli kulttuuriperinnön vaalijoina sekä kirkon henkisen ja hengellisen perinnön tuottajina ja ylläpitäjinä. Strategiassa vahvistetaan eri toimijoiden yhteistyötä ja mahdollisuuksia työskennellä kirkon kulttuuriperinnön hyväksi. Vastuu strategian toteuttamisesta kuuluu koko kirkolle ja kaikille kirkossa toimiville.

Strategia ohjaa tiedon hankkimiseen ja hyödyntämiseen, yhteiseen tiedon tuottamiseen ja osallisuuden vahvistamiseen, erilaisten yhteistyökumppaneiden ja toimijoiden löytämiseen ja aktivoimiseen sekä kirkollisen kulttuuriperinnön hyvään ja kestäväan hoitoon ja käyttöön. Strategiassa esitettävät toimenpiteet tukevat Suomen ratifioimien kansainvälisten kulttuuriperintöalan sopimusten toteutumista ja ottavat huomioon alan kansalliset ohjelmat ja strategiat.

Kirkollisen kulttuuriperinnön hyvän hoidon edellytyksenä on yhteiskunnassa ja kirkossa tapahtuvien muutosten tunnistaminen ja niihin reagoiminen. Tämä tarkoittaa myös kulttuuriperinnön suojelua koskevien säädösten aktiivista seuraamista ja tarvittaessa toimenpiteitä ajantasaisen ja toimivan lainsäädännön saavuttamiseksi.

Strategiset valinnat nousevat sekä toimintaympäristön muutoksista että kulttuuriperinnön asiantuntijoiden ja seurakuntien välisestä jatkuvasta dialogista. Niiden avulla on tunnistettu tässä ajassa olevia tarpeita ja haasteita kirkollisen kulttuuriperinnön hoidossa.

Strategia koostuu kolmesta luvusta, joista kuhunkin sisältyy kolme strategista valintaa. Jokaiseen valintaan kohdistuu tavoitteita ja konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lopusta löytyy sanasto ja toimijakartta, jotka täydentävät ja tarkentavat tekstiä. Sanastoon on poimittu keskeiset käsitteet ja kulttuuriperinnön hoitoon liittyvät kansainväliset sopimukset. Toimijakartassa kuvataan kirkollisen kulttuuriperinnön sidosryhmiä, yhteistyökumppaneita ja muita toimijoita mahdollisimman kattavasti.

Strategian jatkoksi laaditaan toimenpideohjelma, jonka yhteydessä valitaan mittarit ja työkalut tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Toimenpideohjelmassa hyödynnetään olemassa olevia mittareita ja työkaluja sekä kehitetään uusia tarpeen mukaan.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kirkollinen kulttuuriperintö kuuluu kaikille. Sen hyvä hoito edellyttää maailmassa, yhteiskunnassa ja kirkossa tapahtuvien globaalien ja paikallisten muutosten tunnistamista ja niihin reagoimista. Toimintaympäristön muutos, ennakoitujen muutossuunnat ja niiden tuomat mahdollisuudet vaikuttavat strategisiin valintoihin. Muutokset sekä vaativat uudistuksia että antavat mahdollisuuden luoda uusia toimintamalleja.

Ekologinen kestävyyskriisi

Aikamme suurimpana uhkana voidaan pitää luonnon kuormittamista yli sen kantokyvyn. Tulevai-

suutta uhkaavat useat samanaikaiset kriisit, kuten ilmastonmuutos, luontokato ja saastuminen, joilla kaikilla on vaikutuksensa myös kulttuuriperintöön ja sen säilymiseen.

Globalisaatio

Maailmanlaajuinen ja maan sisäinen muuttoliike muokkaavat Suomea. Yhtäältä kulttuuri ja arvomaailma moniarvoistuvat ja rikastuvat, toisaalta samankaltaistuvat ja köyhtyvät. Viestintävälineiden kehitys helpottaa vuorovaikutusta, vaikka samalla sosiaaliset etäisyydet kasvavat ja maailmankuvat erkaantuvat. Alueellinen eriytyminen sekä väestö-

rakenteen ja jäsenmäärän muutokset asettavat haasteita kirkon ja seurakuntien toiminnalle sekä taantuvien alueiden kirkollisen rakennuskannan säilyttämiselle.

Perusturvallisuuden heikkeneminen

Yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja kokonaisturvallisuutta koetellaan. Valmius ja varautuminen kansallisen kulttuuriperinnön suojeluun kaikissa turvallisuustilanteissa on yhä tärkeämpää. Kulttuuriomaisuuden suojeleminen konfliktien aikana auttaa pitämään yllä yhteisöjen kulttuurista jatkuvuutta ja identiteettiä.

Vastuu hoivasta ja huolenpidosta siirtyy osittain yhteiskunnalta kansalaistoiminnan varaan, mikä vaikuttaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin ja yhteiskunnan ra-

kenteisiin. Yhteys kulttuuriperintöön luo ja vahvistaa resilienssiä, auttaa ihmistä määrittämään arvojaan sekä identiteettiään ja siten edistää hyvinvointia.

Yksilön ja yhteisön suhde muutoksessa

Yhteiskunta, kulttuuri ja arvot moninaistuvat. Evankelis-luterilaisen kirkon kulttuurinen merkitys muuttuu. Erilaiset hengellisyiden ja henkisyyden muodot sekoittuvat perinteiseen uskonnollisuuteen ja muihin katsomuksiin. Myös tunnustuksettomuus ja uskonottomuus saavat uusia muotoja ja ilmaisutapoja.

Nykyihminen tekee valintoja usein omaan yksilölliseen kokemusmaailmaansa perustuen. Riippuvuus auktoriteeteista on vähentynyt ja suvaitsematto-

muus toisten arvokkaina pitämiä asioita kohtaan kasvaa. Yksilön ja yhteisön arvot ja arvostukset eivät aina kohtaa. Tämä luo turvatomuutta, rapauttaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vaikeuttaa sekä kirkon että yksilön identiteetin muodostumista. Kulttuuriperintö voi olla myös kiistanalaista, ja sitä voidaan käyttää myös kyseenalaisiin poliittisiin tarkoituksiin. Tämä koskee myös kirkollista kulttuuriperintöä.

Digitaalisuus ja sen käyttö vaikutuskeinona

Informaatioteknologia muuttaa elämäämme. Digitaalisuus muokkaa tiedonvälitystä ja tiedon luonnetta. Myös yksilöt voivat toimia tiedon tuottajina, ja yksilöiden tuottaman tiedon merkitys informaatiolähteenä kasvaa. Teknologian kehitys tukee

yksilöllistä elämäntapaa, mutta toisaalta sosiaalinen media voi lisätä yhteisöllisyyttä ja aktivoida kansalaistoimintaan.

Avoimuus ja saavutettavuus ovat kulttuuriperintötiedon keskeisiä arvoja. Digitaalisuus voi myös jättää ulkopuolelle joitakin ihmisiä ja ihmisryhmiä. Tekoäly luo virheellisen kuvan tiedon hallittavuudesta. Koska väärää ja virheellistä informaatiota on nykyisessä mediaympäristössä yhä vaikeampi erottaa tosiasioista, arvojen säilyminen ja hyvinvoinnin lisääminen edellyttävät kulttuuriperintötyötä koskevan oikean tiedon tuottamista sekä sen saavutettavuuden parantamista.

Strategiset valinnat I

Kirkollinen kulttuuriperintö on yhteistä

Merkittävyys

Kirkollinen kulttuuriperintö vaikuttaa yhteiskunnan arvoihin ja asenteisiin. Se kutsuu myös niitä, jotka eivät ole kasvaneet sen piirissä. Pyhä tila voi koskettaa ihmisiä eri tavoin.

Osallisuus

Kokemus osallisuudesta lisää ihmisten mahdollisuuksia vaalia ja välittää kirkollista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville. Kulttuuriperintö elää ja muuttuu ajassa.

Kulttuuriperintöön sisältyvien vaikeiden aiheiden, kuten vähemmistöjen kohtelun, sukupuolten epätasa-arvon ja epädemokraattisten rakenteiden tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeää.

Pyhä perintö toimii evankeliumin ja toivon asialla.

Kestävyys

Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ovat kirkollisen kulttuuriperinnön vaalimisen perusta. Kulttuuriperinnöstä huolehtimalla kannetaan vastuuta hengellisestä jatkuvuudesta.

Kulttuuriperintö vahvistaa yhteiskunnan henkistä kestävyttä ja kriisinsietokykyä.

Tavoite 2030

Merkittävyys

Kirkollisen kulttuuriperinnön merkittävyys on tunnistettu ja tunnustettu laajasti.

Vastuu kirkollisen kulttuuriperinnön merkitysten säilyttämisestä on seurakunnilla. Kirkon keskushallinto toimii mahdollistajana, tukijana ja ohjaajana.

Osallisuus

Kirkollinen kulttuuriperintö koetaan voimavarana, ja kaikkien oikeus kirkolliseen kulttuuriperintöön toteutuu.

Osallisuutta vahvistetaan myös tekemällä näkyväksi historian vääryyksiä ja epäoikeudenmukaisuuksia paikallistasolla.

Kestävyys

Kirkollista kulttuuriperintöä käytetään ja hoidetaan kestäväällä tavalla.

Kirkollinen kulttuuriperintö on elinvoimaista sekä väestöltään kasvavilla että supistuvilla alueilla.

Toimenpiteet

Merkittävyys

Kirkolliskokous, Kirkkohallitus ja hiippakunnat huolehtivat kukin osaltaan siitä, että sidosryhmät ymmärtävät kirkollisen kulttuuriperinnön merkittävyyden muun muassa yhteisöllisyyden ja identiteetin rakentajana.

Kirkkohallitus valmistelee yhteistyössä kirkollisen kulttuuriperinnön työkalun, esimerkiksi hyrrän tai kompassin, kirkon kehittämistyöhön, muutosprosesseihin ja kulttuuriperintökasvatukseen. Työkalun kysymykset vievät elävän kulttuuriperinnön ja kestäväen kehityksen äärelle.

Seurakunnat ja seurakuntalaiset ottavat kulttuuriperintötyökalut aktiiviseen käyttöön.

Osallisuus

Kirkolliskokous, Kirkkohallitus ja hiippakunnat tukevat kukin osaltaan seurakuntia ja huolehtivat siitä, että seurakunnat edistävät osallisuutta kirkolliseen kulttuuriperintöön.

Seurakunnat järjestävät aikuisille, lapsille ja erilaisille ryhmille kulttuuriperintötilaisuuksia, joiden tarkoituksena on tukea osallisuutta ja purkaa historiallisesti ja sosiaalisesti rakentunutta osattomuutta. Tilaisuudet ovat tavoitteellisia ja niiden sisältö dokumentoidaan yhteisöjen ja yksilöiden moninaisten näkemysten tallentamiseksi.

Osallisuutta tukevia työtapoja kehitetään ja jaetaan seurakuntien kesken. Työskentelyn tuloksista, osallisuutta ja läsnäoloa tukevista työtaivoista neuvotellaan seurakuntalaisten kanssa monimuotoistuvassa ja muuttuvassa yhteiskunnassa.

Kestävyys

Kirkon kaikilla tasoilla tunnistetaan kestävyiden eri näkökulmat päätöksenteossa ja käytetään arviointimatriisia ja muita työkaluja eri kestävyysnäkökulmien esiin tuomiseen.

Kiinteistöjen ylläpitoa ja kirkollisen rakennuskannan kunnossapitoa tehdään systemaattisesti. Kiinteistöomaisuutta kehitetään yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa.

Vähähiilisen energian ratkaisut otetaan käyttöön kirkollisen rakennuskannan ylläpidossa.

Seurakunnat hyödyntävät olemassa olevaa kirkollista rakennuskantaa uudisrakentamisen sijaan. Kirkollisen rakennusperinnön ylikorjaamista ja purkamista vältetään. Luonnon monimuotoisuutta edistetään hautausmaiden ja piha-alueiden hoidossa.

Strategiset valinnat II

Pysyvyys ja muutos – tradition ja uudistumisen vuoropuhelu

Identiteetti

Kristillisen perinnön ja omien juurien tunnistaminen luo ymmärryksen menneisyydestä ja rakentaa katsomuksellista identiteettiämme. Kulttuuriperintö on kirkon muisti, joka on sekä muuttuva että kerrostuva.

Yhteisöllisyys

Kirkollinen kulttuuriperintö on moniäänisten yhteisöjen perintöä. Erilaiset henkiset ja hengelliset perinteet, materiaaliset resurssit ja maantieteelliset yhteydet vaikuttavat kirkollisen kulttuuriperinnön muodostumiseen eri puolilla Suomea.

Seurakuntien kulttuuriympäristöt, mukaan lukien maat, metsät ja vedet, ovat luonnonperintöä, jolla on oma ääni ja itseisarvo. Ne vahvistavat kulttuurista ja hengellistä kestävyyttä.

Kulttuuriperintö synnyttää tunnemuistoja ja auttaa ihmisiä kiinnittymään yhteisöihin ja paikkoihin.

Luopuminen

Rakennusperinnöstä luopumiset ja rakennusten siirtymiset toisiin käyttötarkoituksiin voivat olla pitkäkestoisia ja vaikeita prosesseja, joissa on mukana teologinen ja rituaalinen näkökulma.

Tavoite 2030

Identiteetti

Kirkollinen kulttuuriperintö mahdollistaa kokemuksen ykseydestä ja yhteydestä erilaisuudessa. Se tarjoaa aineksia monenlaisille identiteeteille ja tukee ja vahvistaa yhteisöllisyyttä ja resilienssiä.

Yhteisöllisyys

Kirkko on vieraanvarainen ja käy kulttuurien välistä vuoropuhelua monimuotoistuvassa ja muuttuvassa yhteiskunnassa.

Kirkollisen aineettoman kulttuuriperinnön alueelliset ja paikalliset erityispiirteet on dokumentoitu ja tunnistettu voimavaraksi.

Luopuminen

Ymmärretään kulttuuriperinnöstä luopumisprosessien kokonaisvaltaisuus ja vaikutukset yhteisöön.

Luopumiset toteutetaan avoimesti, suunnitelmallisesti, vastuullisesti ja kestävästi.

»Mitä meidän sitten tulee tehdä?»

Hän vastasi heille:

»Jolla on kaksi paitaa, antakoon toisen sille, jolla ei ole yhtään.

Jolla on ruokaa, tehkään samoin.»

Luuk. 3:10-11

Toimenpiteet

Identiteetti

Kirkon kaikilla tasoilla tehdään historiaa näkyväksi ja pidetään aktiivisesti yllä muistamista.

Kristillisen kulttuuriperinnön yhteyttä arjen ja juhlan seurakuntaelämään korostetaan kaiken ikäisten kanssa. Huolehditaan siitä, että seurakunnan toiminnassa on läsnä sekä arvokas mennyt että toivo kestävästä tulevast.

Yhteisöllisyys

Kirkkohallitus kehittää yhteistyössä kulttuuriperintötoimijoiden kanssa aineettoman perinnön keruun ja tallennuksen työkaluja seurakuntien käyttöön.

Seurakunnat järjestävät yhteisöllisyyttä tukevia aikuisten, lasten ja erilaisten ryhmien kulttuuriperintötilaisuuksia, joiden sisältö dokumentoidaan. Aineettoman perinnön dokumentoinnin tuloksista ja yhteisöllisyyttä tukevista työtavoista käydään vuoropuhelua seurakuntaisten kanssa.

Luonnonperintö tuodaan osaksi seurakuntien kirkollista, yhteisöllistä kulttuuriperintöä, esimerkkinä pyhiinvaellukset ja metsä- ja tunturireitit.

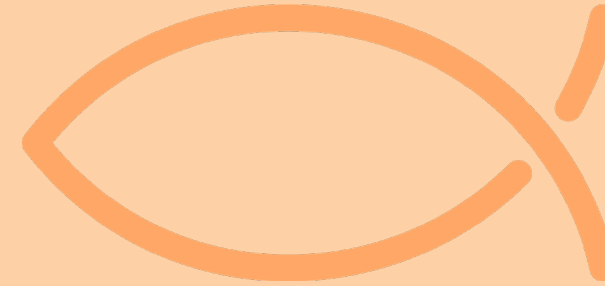
Hautausmaat paikkakunnan asukkaiden ylläpitämine hautoineen muodostavat ainutlaatuisen kulttuuriympäristön. Hautausmaita arvostetaan keskeisenä osana paikkakunnan ja yhteisön muistia.

Luopuminen

Luopumisen prosesseista keskustellaan ja niitä käsitellään seurakunnissa yhdessä sekä hengellisistä että kestäväen kehityksen näkökulmista. Myös vaikeiden tunteiden ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset tallennetaan, samoin kuin jäähyväisjuhla, jossa seurakuntalaiset voivat osallistua esimerkiksi kirkkotilan desakralisaatioon.

Luopuminen toteutetaan tavalla, joka säilyttää kirkollista rakennusperintöä mahdollisimman hyvin. Tunnistetaan ja tartutaan tilanteisiin, joissa omistajanvaihdos turvaa rakennetun kulttuuriperinnön säilymistä parhaiten.

Rakennuksista luovuttaessa tai käyttötarkoitusten muutoksissa uudelleensijoitettujen kirkollisten esineiden ja taiteen yhteyteen liitetään tieto niiden alkuperästä, ja tieto pidetään esillä.

Strategiset valinnat III

Tieto toiminnan perustana

Avoimuus

Kirkollisen kulttuuriperintötiedon avoimuus perustuu tiedon yhteentoimivuuteen, saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Tiedon yhteinen tuottaminen eri tasoilla demokratisoi kulttuuriperintötietoa tuomalla siihen uusia sisältöjä.

Verkostot

Kulttuuriperintötietoa tuotetaan yhdessä viranomaisten, opetus-, koulutus- ja tutkimuslaitosten, Museoviraston, alueellisten vastuumuseoiden ja muiden muistiorganisaatioiden ja yhteisöjen kanssa.

Tietoa käytetään kulttuuriperinnön säilyttämisessä ja hoidossa.

Valinnat

Kulttuuriperintöyhteisöinä seurakunnat tekevät tietoon sekä tunnistettuihin arvoihin ja merkityksiin perustuvia valintoja.

Yhteisesti määriteltyihin arvoihin pohjautuvat valinnat mahdollistavat vastuullisen ja kokonaistaloudellisen kulttuuriperinnön hoidon.

Tavoite 2030

Avoimuus

Aineellinen, aineeton ja digitaalinen kulttuuriperintö ovat avoimia ja saavutettavia kaikille.

Erilaiset tiedon tuottamisen ja hallinnan menetelmät mahdollistavat kokemuksellisen tiedon ja kulttuuriperintötaitojen huomioimisen.

Tieto liikkuu järjestelmien ja toimijoiden välillä ja on kaikkien toimijoiden hyödynnettävissä.

Verkostot

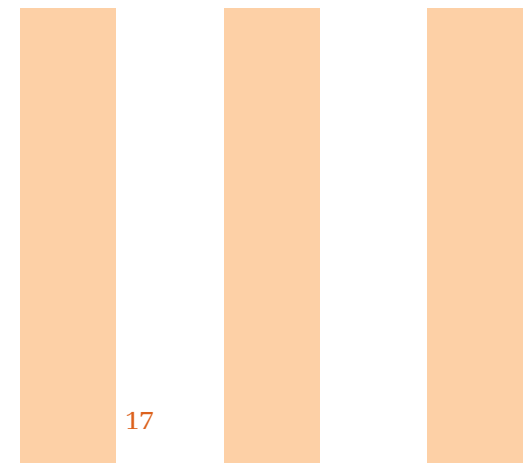
Kirkon piirissä ja muiden toimijoiden kanssa solmitaan kumppanuuksia ja rakennetaan yhteistyöverkostoja.

Eri toimijaryhmät tunnistavat kulttuuriperintöarvot ja tieto integroituu toimintaan.

Valinnat

Kulttuuriperinnön vaaliminen pohjautuu kattavaan tietoon kohteen tai esineen historiasta, moninaisista arvoista ja säilyttämistavoitteista.

Seurakunnilla on ajantasaiset tiedot kulttuuriomaisuudestaan: rakennetusta ympäristöstä, esineistöstä ja aineettomasta perinnöstä ja muista kulttuuri-, maisema- ja ympäristöarvoista.

Toimenpiteet

Avoimuus

Kirkon kaikilla tasoilla varmistetaan, että eri toimijoilla on yhteinen ymmärrys kulttuuriperinnön keskeisestä käsitteistöstä ja sen käytöstä.

Kirkkohallitus huolehtii, että ylläpidetyissä tietovarannoissa ja tietojärjestelmähankinnoissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä tietomalleja ja sanastoja.

Osoitetaan resursseja kulttuuriperintötiedon yhteentoimivuuden kehittämiseen.

Verkostot

Kirkon kaikilla tasoilla ja eri työaloilla tunnistetaan esteet kulttuuriperintötiedon saavutettavuudessa ja parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä.

Tunnistetaan avoimen tiedonvälityksen pullonkaulat ja vahvistetaan verkostojen välistä yhteistyötä.

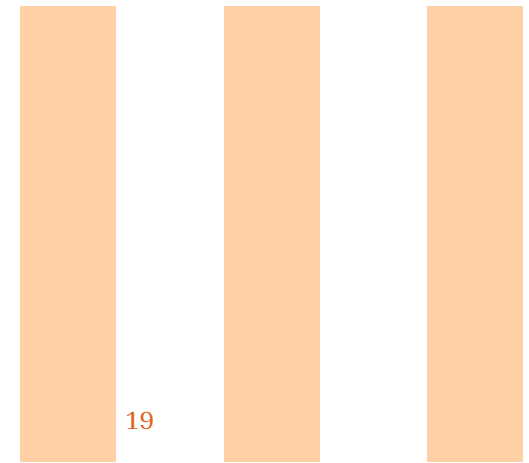
Seurakuntien kulttuuriperintökumppanien asiantuntemusta ja osaamista hyödynnetään monipuolisesti.

Kirkkohallitus, hiippakunnat ja seurakunnat huolehtivat kukin osaltaan, että kulttuuriperintötieto integroituu kasvatukseen, opetukseen ja seurakunnalliseen toimintaan.

Valinnat

Kirkon kaikilla tasoilla osoitetaan resursseja kulttuuriperinnön vaalimiseen, kulttuuriperintötiedon hankintaan ja ylläpitämiseen

Seurakunnissa tehdään ja päivitetään kulttuuri- ja rakennusperintöinventointeja. Myös nuoremman kirkollisen rakennusperinnön arvot tunnistetaan ja huomioidaan seurakuntien kiinteistöstrategioissa.

Sanasto

Kulttuuriperintö

Kulttuuriperintöä syntyy ihmisen toiminnan tuloksena ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Se kertoo arvojen, uskomusten, tietojen, taitojen ja perinteiden muutoksesta. Kulttuuriperintö voi olla aineellista, aineetonta tai digitaalista. Kulttuuriperintöä uudistetaan, säilytetään ja siirretään tuleville sukupolville. (Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030)

Kirkollinen kulttuuriperintö

Kirkollisella kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan tässä strategiassa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aineellista, aineetonta sekä digitaalista perintöä. Kirkollista kulttuuriperintöä syntyy muun kulttuuriperinnön tavoin ihmisen toiminnan tuloksena ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kulttuuriperintöä uudistetaan, säilytetään ja siirretään tuleville sukupolville.

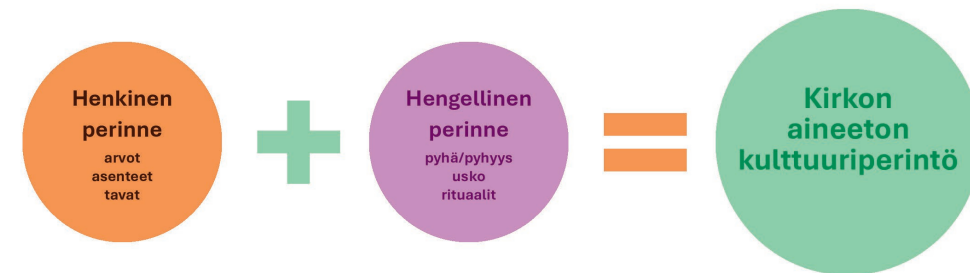
Sen lisäksi, että kirkollinen kulttuuriperintö kertoo arvojen, uskomusten, tietojen, taitojen ja perinteiden muutoksesta, siihen kuuluu myös hengellinen ulottuvuus: usko, pyhyys ja rituaalit. Kirkollisen kulttuuriperinnön hengellinen ulottuvuus sisältää myös erityisen aikaulottuvuuden, ikuisuuden ajan.

Aineellinen kulttuuriperintö

Aineelliseen kulttuuriperintöön kuuluvat kirkollinen kulttuuriympäristö ja -maisema, esimerkiksi hautausmaat, kirkkopihat ja pappiloiden pihapiirit, rakennusperintö, kirkollinen esineistö ja taide, muinaisjäännökset ja arkeologiset löydöt sekä kirkon ja sen seurakuntien arkistot ja kirjastot. Osa näistä on lainsäädännöllä suojeltu tai muilla tavoilla määritelty arvokkaaksi.

Aineeton kulttuuriperintö

Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan kirkon henkistä ja hengellistä perinnettä, esimerkiksi kirkkomusiikkia, kirkollista tapakulttuuria ja jumalanpalveluskäytäntöjä. Tätä sukupolvelta toiselle siirtyvää aineetonta perintöä kirkko ja sen yhteisöt luovat jatkuvasti uudelleen, ja se tuo heille tunteen katsomuksellisesta identiteetistä ja jatkuvuudesta.

Digitaalinen kulttuuriperintö

Digitaalinen kulttuuriperintö kattaa sekä digitaaliseen muotoon muutetut aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön esiintymismuodot että alkujaan digitaalisen kulttuuriperinnön ilmentymät ja käytännöt. (Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030)

Vaaliminen

Kulttuuriperinnön vaalimisella viitataan laaja-alaisen konservoinnin ideaan, johon sisältyy ennaltaehkäisevä suojelutyö. Tässä strategiasa vaaliminen tarkoittaa huolenpitoa, arvostamista ja kunnioittamista.

Kestävä kehitys

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Kestävän kehityksen muotoja ovat ekologinen kestävyys, inhimillinen ja kulttuurinen kestävyys, sosiaalinen ja terveydellinen kestävyys, taloudellinen kestävyys sekä turvallisuuden, oikeusvaltion ja demokratian kestävyys

Kulttuuriomaisuus

Kulttuuriomaisuus on sopimustekninen termi, joka sisältää aineellisen kulttuuriperinnön sekä sen suojelemiseen ja esittelemiseen liittyvän infrastruktuurin. Kulttuuriomaisuus on omaisuutta, jolla on huomattava merkitys kansojen kulttuuriperinnölle. Kulttuuriomaisuutta ovat arvokkaat taide- ja esinekokoelmat, valokuvat, kirjat ja muut painetut aineistot, äänitteet, elokuvat, arkistokokonaisuudet, rakennukset ja niiden kiinteät sisustukset, rakennetut alueet sekä muinaisjäännökset. (<https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/varautumisohjeet>)

Keskeiset kulttuuriperintöön liittyvät kansainväliset sopimukset

Sopimukset toteutetaan kansallisen lainsäädännön kautta ja avulla.

Unesco:

Haagin sopimus kulttuuriomaisuuden suojelusta (1954)

Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi (1970)

Maailmanperintösopimus / Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (1972)

Aineettoman kulttuuriperinnön suojelemista koskeva yleissopimus (2003)

Euroopan neuvosto:

Granadan sopimus eli Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suoje-
lua koskevan yleissopimus (1992)

Valetan sopimus eli arkeologista kulttuuriperinnön suoje-
lua koskeva yleissopimus (1992)

Firenzen sopimus eli maisemayleissopimus (2000)

Faron sopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (2005)

kirkollisen kulttuuriperinnön toimijakartta

VIRANOMAISET

luovat edellytyksiä
tekevät päätöksiä
neuvovat

Opetus- ja
kulttuuriministeriö:
Museovirasto, yliopistot,
ammattikorkeakoulut
Ympäristöministeriö:
maankäytön suunnittelu
ja kaavoitus

KIRKKOHALLITUS

kokoaa
mahdollistaa
välittää/viestii
ohjaa ja tukee

hiippakunnat,
alueelliset
vastuumuseot,
ELY-keskukset,
maakuntaliitot

yksityinen sektori:
suunnittelu,
rakentaminen,
konservointi

museo- ja arkistolaitos

YKSILÖT JA YHTEISÖT

tuottavat
hyödyntävät
osallistuvat

paikalliset ihmiset ja
yhteisöt: asukkaat,
seurakuntalaiset,
kotiseutuyhdistykset,
muut yhdistykset ja seurat,
vapaaehtoistoiminta

SEURAKUNNAT

ylläpitävät ja jakavat
totettavat
mahdollistavat
osallistavat

kunnat,
paikallismuseot,
varhaiskasvatus,
koulut ja oppilaitokset

LUOMAKUNTA

luonto, eläimet, ympäristö

Kun uskomme, niin ymmärrämme,
että maailmat on luotu Jumalan käskyllä
– että näkyvä on syntynyt näkymättömästä.
Hepr. 11:3

